

multă forță și coerență în lupta disperată de a se găsi pe sine, uneori însă devine monoton.

Hol, fratele mai mic, un fante de cartier, de asemenea un tip oarecare, își trăiește existența în umbra „genialității” fratelui mai mare. El pare, dintre toți trei, cel mai adaptat, dacă se poate spune așa, propriului destin, neînțelegând însă mai nimic din lupta și neputințele tatălui. Tot ceea ce promite este să se însoare, un lucru de altfel la îndemâna aproape a oricui! Încearcă mereu să-și susțină atât fratele cât și tatăl, rămânând însă mai mereu pe dinafara conflictului dintre cei doi. Marius Cordoș izbutește în rolul lui *Hol* să aducă pe scenă un întreg univers de cartier, o lume consumată între un servici oarecare, un apartament – culmea avuției – și o serie de femei la fel de oarecare ca și el.

O adevărată bucurie pentru spectator este prezența Virginiei Itta Marcu în rolul *Lindei Loman*, soția nefericitului *Willy Loman*. Blândă, indulgentă, proteitoare, caldă, tristă, însingurată, speriată, disperată sunt nuanțe cu care actrița îmbogățește rolul. Virginia Itta Marcu, dincolo de personaj, emană generozitate, talent, modestie, dăruire pentru scenă.

Multitudinea spațiilor de joc cerute de textul dramatic poate constitui o problemă pentru scenograful ce trebuie să gândească scena în așa fel încât să nu piardă nimic din atmosfera locurilor de desfășurare, acestea fiind foarte importante în contextul spectacolar: habitatul familiei Loman, camera de hotel obscur în care *Willy Loman* își întâlnește amanta, așa-zisa grădină a familiei etc. Mihai Mădescu a conceput un décor unic, compus din spații succesive atât pe orizontală – în profunzimea scenei – cât chiar pe verticală. Prezența permanentă a coșciugului-bancă dă și mai multă greutate zbaterilor de pe scenă. Toate au un final și acela nu poate fi decât moartea. În plus, coșciugul dă impresia că toți trăiesc (trăim ?) într-un enorm cimitir.

O bogăție de stări, gânduri și nuanțe este ceea ce ne oferă *Moartea unui comis-voiajor*, dovedind, din nou, că Teatrul din Brașov are o trupă realmente valoroasă, căreia nu-i trebuie decât un regizor bun pentru a da valoare scenei. Iar întâlnirea cu Dominic Dembinski s-a dovedit a fi benefică pentru toți.

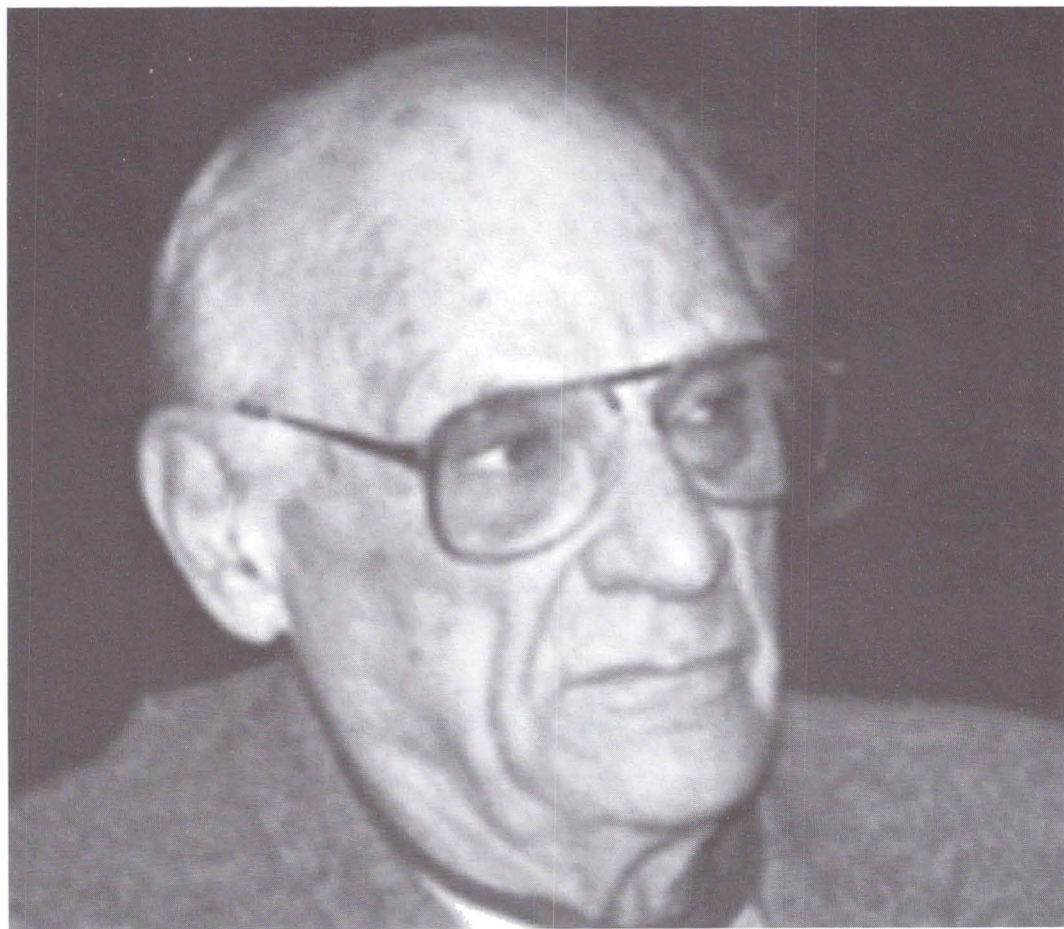
Moartea unui comis-voiajor de Arthur Miller, Teatrul “Sică Alexandrescu”, Brașov, stagiunea 2001–2002. Traducerea: Sima Zamfir. Regia: Dominic Dembinski. Decoruri și costume: Mihai Mădescu. Ilustrația muzicală: George Marcu. Cu: Mircea Andreescu, Virginia Itta Marcu, Dan Cogălniceanu, Marius Cordoș, Marius Cisar, Bianca Zurovski, Gabriel Săndulescu, Dan Săndulescu, George Custură, Relu Sirițeanu, Mirela Borș, Lorena Ciubotaru.

Contemporaneitatea clasicilor sau ce mai face Arthur Miller

Citind jurnale, cărți de memorii, (auto)biografii ale unor artiști faimoși, scriitori, gânditori ce au trăit de-a lungul ultimului mileniu, descoperi că marea lor parte au creat, au trăit, au murit în mizerie, talentul și opera fiindu-le

recunoscute post-mortem. Puțini sunt cei ce s-au bucurat de un mecenat ori de recunoașterea unanimă, încă din timpul vieții, a geniului, a valorilor revoluționare pe care le propuneau. Secolul XX a schimbat, într-o oarecare măsură, această imagine. Pictori, compozitori, scriitori, filosofi de geniu au fost încununati de laurii gloriei, fiind în același timp clasici și contemporani. Material de studiu școlar și, în același timp, lider de opinie din punct de vedere cultural ori politic, ministru ori ambasador. Gabriel García Márquez, Umberto Eco, Günter Grass, André Glucksmann, Michel Houellebecq, Arthur Miller sunt personalități „tangibile”: scriu, publică, primesc premii, opinează, oferă conferințe de presă, predau în universități faimoase, se „mișcă” și scriu despre ...noi, despre momentul actual din punct de vedere artistic, ideologic, economic, politic.

Arthur Miller tocmai și-a petrecut luna octombrie în Europa, asistând la Paris, la teatrul „Atelier”, la premiera spectacolului *Mr. Peter's Connections*, unul dintre textele sale relativ recente, lansându-și ediția în franceză a volumului de memorii *Echoes down the corridor*, mergând mai departe la Oviedo, în Spania, pentru a primi un important premiu literar. Și cum în astfel de momente titanii se adună, lansarea pariziană s-a bucurat de prezența

altor doi maeștri, Jorje Semprún și Ismail Kadare, iar prezentarea în fața admiratorilor spanioli a fost realizată de alt „clasic” deja, scriitorul Carlos Fuentes.

Momentul în care o personalitate își dezvăluie memoriile este impresionant; ca și cum o oglindă reflectă tot trecutul, privit însă în continuare subiectiv, și în același timp, prin prisma experienței adăugate de bătrânețe. „Întotdeauna am visat să fiu dramaturg și sunt... Pot spune că mi-am îndeplinit toate visurile, cu toate că nu trebuie uitate eșecurile. Ca să fi dramaturg trebuie să ai multă încredere și multă putere pentru a persevera, pentru a te menține, pentru a merge înainte...”. Miller a vrut ca opera sa să fie un martor al vremurilor pe care le-a trăit și a optat să transmită această imagine prin teatru. De ce? Foarte simplu: „...creierul meu funcționează așa. Am experiența dialogului, îmi place să ascult și să vorbesc; chiar și proza mea pare să fie gândită pentru a fi rostită. Văd viața în scene, ca pe o succesiune de înfruntări între persoane...”. „Teatrul meu e compus din detalii, din gesturi mici. Mă interesează lucrurile mărunte care se petrec între oameni. Vedem problemele mari de o manieră abstractă, dar când te apropii de oameni, îi vezi că suferă, iar eu asta vreau să arăt în opera mea.”. „A fi dramaturg este în mod sigur o tortură cu care, însă, trebuie să ai multă răbdare. E foarte dificil ca personajele pe care le-a imaginat autorul să corespundă în realitate cu actorii care există într-adevăr... asta este o problemă fără soluție, așa că până la urmă trebuie să te resemnezi cu încercarea de a nu se pierde pe scenă spiritul textului dramatic. Am întâlnit odată un actor care într-adevăr întruchipa personajul așa cum l-am conceput eu; s-a întâmplat însă ce era mai rău: s-a îmbolnăvit înaintea premierei și a trebuit să fie înlocuit de un altul care era șomer. Și, din păcate, merita să fie așa.”.

Arthur Miller s-a născut acum 87 de ani, în New York. Tot acolo trăiește și acum. Întreg destinul său este „dependent” de realitatea americană. A traversat aproape un secol de istorie tulburătoare privind, analizând și, în final, scriind. Marea criză economică din 1929, al doilea război mondial, războiul rece, căderea blocului comunist. Iar acum, în acest început de mileniu, Arthur Miller a „privit” prăbușirea turnurilor gemene, ascensiunea belică a președintelui Bush, lupta cu lumea musulmană, curentul antiamerican ce poate fi detectat azi în Europa: „un an în urmă, toată lumea era solidară cu Statele Unite, dar acum această solidaritate s-a transformat într-un capital de simpatie delapidat de administrația Bush; eu sunt împotriva acestei guvernări. Dar chiar dacă Bush ar dispărea, problema ar persista, pentru că există un conflict între țările conduse de fanatici religioși și cele care cred în existența societății civile... În Irlanda, în Israel, în multe țări arabe, guvernează fanatismul religios. Cum dialogăm cu fanaticii? Se poate discuta cu ei? Politica Statelor Unite a agravat problemele, dar nu le-a inventat.”.

Un destin uman și artistic așa cum este cel al lui Arthur Miller poate deschide porți în mintea oricui i-ar citi memoriile ori i-ar vedea montate pe scenă ultimele creații dramatice. Piese precum *Moartea unui comis-voiajor*, *Vrăjitoarele din Salem* sunt deja clasice, intrate în patrimoniul literaturii universale. Cu toate astea, Miller scrie în continuare și scrie despre ceea ce trăim în acest mileniu tocmai pornit. Oare traducătorii noștri de engleză nu ar putea oferi, atât lectorilor cit și spectatorilor de teatru, ultimele scrieri ale acestui titan al literaturii care este Arthur Miller?!